JAARVERSLAG 2007

Woord vooraf

Dit jaarverslag geeft een overzicht van de activiteiten van de Vereniging voor Alcohol- en andere Drugproblemen vzw (VAD) tijdens het voorbije jaar.

De activiteiten van VAD worden vanuit verschillende hoeken mee bepaald.
Vooreerst is er de visie van waaruit we werken: een beleidsmatige aanpak van alcohol- en drugproblemen waarbij we ons zoveel mogelijk baseren op wetenschappelijke gegevens en op evidentie gebaseerde methodieken en richtlijnen.
Cruciaal is de input van het werkveld: onze leden (die zich vooral in de categoriale drughulpverlening situeren), de structurele partners (preventiewerkers in de Centra Geestelijke Gezondheidszorg, lokale en provinciale actoren) en ten slotte ook de sleutelfiguren in de maatschappelijke sectoren (zoals onderwijs, jeugdwerk, vrije tijd, werk, welzijn en gezondheid).
Vanzelfsprekend zijn de vragen en opdrachten van de subsidiërende overheid richtinggevend. Onze werking draait grotendeels op basis van een convenant tussen de Vlaamse overheid en VAD. Binnen deze context werden vijf resultaatsgebieden geformuleerd (informatie, documentatie en advies, methodiekontwikkeling, implementatie, evaluatie en vorming), waarbinnen specifieke opdrachten en concrete indicatoren zijn aangegeven.

Sinds enkele jaren is VAD actief betrokken bij een aantal Europese netwerken en projecten. Voor 2007 betekende dat onder andere de start van 'ECAT', een grootschalig Europees project waarin lokale alcoholpreventiecampagnes worden uitgetest. Daarnaast opende het Fonds ter Bestrijding van Verslavingen, een initiatief van de federale minister van Sociale Zaken en Volksgezondheid, een aantal perspectieven die resulteerden in nieuwe projecten, voornamelijk op het terrein van vroeginterventie.
In de praktijk worden voortdurend verbindingen gemaakt tussen de verschillende opdrachten en deelaspecten van onze werking. Zo werken we aan een coherent beleid, gebaseerd op wetenschappelijke kennis en praktijkervaringen.

We wensen al onze partners te bedanken voor de samenwerking en de inzet. Speciale dank gaat uit naar de Vlaamse overheid voor het vertrouwen in VAD en het blijvende engagement, waarop onze basiswerking gestoeld is. Ten slotte richten we een woord van dank aan de VAD-staf en de vrijwilligers in het VAD-documentatiecentrum en bij De DrugLijn: opnieuw realiseerden zij een immens pakket initiatieven en projecten, waarvan u de hoogtepunten in dit jaarverslag kan lezen.

dr. Frieda Matthys	Marijs Geirnaert
Voorzitter VAD	Directeur VAD

INHOUD

VAD overkoepelt het merendeel van de Vlaamse organisaties die werken rond alcohol, illegale drugs, psychoactieve medicatie en gokken. Vanuit een gezondheids- en welzijnsperspectief wil ze de Vlaamse bevolking in het algemeen en intermediairs in het bijzonder deskundiger maken in het omgaan met alcohol en andere drugs. De kernfuncties zijn het bespreekbaar maken van de alcohol- en drugthematiek, (inter)sectorale netwerken uitbouwen en een kwaliteitsvolle aanpak van de alcohol- en drugthematiek ondersteunen. VAD is er voor iedereen: algemene bevolking, intermediairs in de maatschappelijke sectoren, overheid, pers, VAD-leden en andere organisaties die professioneel met preventie en hulpverlening bezig zijn. De pijlers van de VAD-werking zijn: informatieverstrekking (met onder andere De DrugLijn), studie en onderzoek, preventie, hulpverlening, vorming en beleidsvoorbereiding. Dankzij de representativiteit van haar leden is VAD in Vlaanderen het knooppunt van de expertise op het terrein en het aanspreekpunt voor alles wat te maken heeft met alcohol, illegale drugs, psychoactieve medicatie en gokken.

VAD telde het afgelopen jaar 66 leden met een specifieke werking in of interesse voor de alcohol- en drugthematiek. In 2007 verwelkomden we ook drie nieuwe leden: SOS Nuchterheid, Stichting Matt Talbot Consulting en dr. Luc Isebaert.

Zo'n 2000 abonnees, onder wie de VAD-leden, ontvangen vijf keer per jaar de 'VAD-berichten' (thans 'AnD'). Dit gratis tijdschrift brengt verslag uit over de werking van VAD, initiatieven van de VAD-leden, onderzoeksprojecten, boeken en websites over de alcohol- en drugthematiek,... In 2007 werd de laatste hand gelegd aan de voorbereiding van een eigentijdse vormgeving van dit tijdschrift. De nieuwe outfit is voor het lentenummer van 2008.

Op 8 juni vond de jaarlijkse VAD-infosessie plaats. Traditiegetrouw worden dan recente publicaties en onderzoeken bekendgemaakt. Actuele topics worden belicht en bediscussieerd. Op de agenda stonden 'Middelengebruik en suïcide', 'Groepswerking ter ondersteuning van ouders met druggebruikende kinderen', 'Alcohol. Cijfers in perspectief' en 'Partywise, onderzoek in het uitgaansleven'.

Het VAD-team anno 2007:

Marijs Geirnaert (directeur), Anne De Jaeghere, Annie De Jaeger, David Möbius, Daniely Oliveira da Silva, Ellen Nies, Els Vandenberghe, Else De Donder, Fred Laudens, Geert Verstuyf, Gilles Geeraerts, Greet Van Holsbeeck, Hadewijch Heyvaert, Hilde Kinable, Ilse Bernaert, Ilse De Maeseneire, Inge Baeten, Joachim Deboosere, Jochen Schrooten, Johan Rosiers, Joke Claessens, Kathleen Raskin, Katrien Dewaelheyns, Liesbeth Vermeylen, Marc Wauters, Marie-Claire Lambrechts, Mia De Bock, Mieke Autrique, Nadine Roose, Patrick Delaere, Paul Lauwers, Peter Van der Voort, Saskia Van Lint, Stefan Vandermeulen, Valbona Sema, Veerle Van Troos, Tina Van Havere, Tom Evenepoel (stafmedewerkers), Mieke Van Peteghem, Tom Warmoes, (stafmedewerkers uit dienst), Eric Galin, Christian Van Lint, Yolande De Meeter, team van DrugLijnmedewerkers (vrijwilligers)
www.vad.be/over_vad/wie_wat/team.html

2007 & De DrugLijn, een jaar van constanten en evoluties.

DE DRUGLIJN
078-15-10-20

De DrugLijn is de publieksservice van VAD. De DrugLijn is er om te informeren, eerste opvang te bieden en waar nodig door te verwijzen.

Voor alle informatie- en hulpvragen over drank, drugs, pillen en gokken.

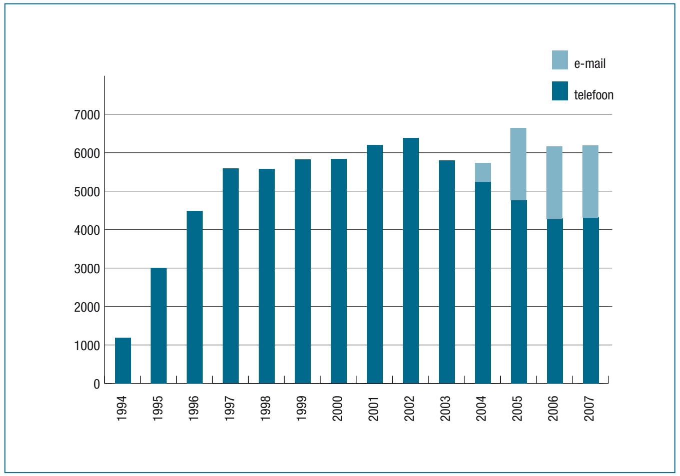
078 15 10 20: voor een anoniem, objectief en vertrouwelijk gesprek. De beantwoorders zitten klaar om naar je verhaal te luisteren, concrete informatie en/of een eerste advies te geven. Ze weten ook waar je bij jou in de buurt terechtkan voor drughulp of -preventie. Van maandag tot vrijdag, van 10 uur tot 20 uur. Vanaf een vast toestel bel je aan voordeeltarief.

www.druglijn.be: meer dan tweehonderd pagina's informatie over drank, drugs, pillen en gokken. Je kan ook anoniem je vraag mailen via www.druglijn.be/contact.
Je mail wordt binnen de vijf werkdagen beantwoord.

Meer dan zesduizend beantwoorde oproepen en e-mails

In het aantal gevoerde telefoongesprekken en beantwoorde e-mails verschilde 2007 amper van het jaar voordien. In totaal werden 4.561 gesprekken gevoerd en 1.824 e-mails beantwoord. Samen betekent dit 6.385 beantwoorde vragen, ofwel exact 7 meer dan in 2006. Zoals de grafiek aantoont, nestelt 2007 zich net als 2006 bij de drukste jaren ooit.

Het aantal beantwoorde e-mails lag iets lager dan in 2006 (36 minder). Dat is vooral te verklaren doordat in 2007 geen campagne plaatsvond die een massale e-mailrespons teweegbracht zoals 'Als je partner drinkt...' in 2006.



Klik op de grafiek om te vergroten

Het aantal gesprekken steeg dan weer licht tegenover het jaar voordien (43 meer dan in 2006). Daarmee doorbrak 2007 de trend van het dalende aantal gesprekken in de voorgaande jaren. Alles wijst erop dat dit samenhangt met de nieuwe uurregeling (zie p.5) die een betere bereikbaarheid van de telefoonlijn mogelijk maakte.

De grafiek laat zien dat de daling van het aantal gesprekken die zich tot voor 2007 voordeed, ruim gecompenseerd wordt door het succes van de e-mailservice (zie p.5). Op een paar jaar tijd is de verhouding tussen e-mails en telefoongesprekken dusdanig geëvolueerd dat inmiddels bijna een op de drie vragen aan De DrugLijn via mail gesteld wordt.

Een andere tendens van de voorbije jaren zette zich wel door: de totale beantwoordduur bleef toenemen en overschreed voor het eerst de kaap van 100.000 minuten. Deze toename is voor een deel toe te schrijven aan het tijdsintensieve uittypen van antwoorden op e-mails. Toch ligt ook de gemiddelde duur van de telefoongesprekken hoger dan een paar jaar terug. Een mogelijke verklaring is dat wie louter info zoekt vandaag de dag gemakkelijker zijn gading vindt op het internet en niet meer zo snel geneigd is om De DrugLijn te bellen of te mailen. Bijgevolg zouden mensen die de lijn wél contacteren via telefoon of e-mail vooral diegenen zijn die een concrete advies- of hulpvraag hebben. Dit is immers vaak synoniem van langere gesprekken en uitvoerigere e-mails.

Bij het updaten van de DrugLijnsite lag de focus op de uitbreiding van de FAQ-rubriek, met een gemiddelde van één vraag per maand.

Telefoongesprekken vooral voor de middag.

“Ik ben blij dat ik de stap heb gezet om dit eens te proberen. Bellen durf ik niet want het is zoveel moeilijker om het te zeggen dan te schrijven.”

Nieuwe uurregeling

Sinds augustus 2006 is de telefoonlijn bemand van maandag tot vrijdag van 10 uur tot 20 uur, daar waar ze voordien tijdens de week van 12 uur tot 21 uur en op zaterdag van 15 uur tot 21 uur bereikbaar was. De wijziging kwam er na een analyse die op de nood aan een betere bereikbaarheid tijdens de voormiddag wees. Om te evalueren of dit de goede keuze was, werden halfweg 2007 (en dus één jaar na invoering van de nieuwe uurregeling) de cijfers opnieuw onder de loep genomen. De tijdstippen van de oproepen in de twaalf maanden voorafgaand aan de invoering van de nieuwe uren werden vergeleken met die van de twaalf maanden erna. Daaruit bleek dat bijna één op de vier gesprekken (24,5%) voor de middag (tussen 10 uur en 12 uur) plaatsvond, en dus op uren waarop vroeger geen permanentie werd voorzien. Bovendien kwam er het voorbije jaar een einde aan de sinds 2003 continue daling van het aantal telefoongesprekken. Terwijl het aantal gesprekken in de voorbije jaren telkens met zo’n 300 daalde, kende dat in 2007 zelfs een lichte stijging. Ook uit die cijfers kan geconcludeerd worden dat de bereikbaarheid van De DrugLijn effectief verbeterd is.

Tevredenheid over de e-mailservice

Dat veel mailers tevreden zijn over de e-mailservice bleek ook in 2007 uit tal van bedankmails. Omdat we de tevredenheid over de e-mailservice echter ook formeel wensten te bevragen, startten we een onlinemeting in 2006 (twee jaar na de lancering van de emailservice) en verwerkten we de eerste resultaten in augustus 2007. De kwaliteit van de emailservice krijgt een gemiddelde score van 8,7 op 10. Vier op de tien respondenten geven aan dat mailen hen beter ligt dan bellen. Een derde van de respondenten vindt mailen praktischer dan bellen. Twee respondenten zeggen dat de openingsuren van de telefoonlijn hen slecht uitkomen (en dat ze daarom mailen). Lengte, toon en inhoud van het antwoord voldoen aan de verwachtingen van bijna alle respondenten. Ruim twee vijfde voelt zich concreet voldoende verdergeholpen. Een bijna even groot deel voelt zich erg vooruitgeholpen door het antwoord. Iets meer dan één respondent op de tien voelt zich niet ontevreden, maar ook niet echt concreet geholpen. Omdat de tevredenheidsmeting bruikbare suggesties opleverde om de service verder bij te schaven, is beslist de online-evaluatie verder te zetten en voortaan jaarlijks over de resultaten te rapporteren.

Hoeveel is te veel?

cannabis - alcohol - speed - cocaïne - xtc - slaap- en kalmeringsmiddelen - gokken - internet

Na de site en de e-mailservice nu ook onlinetests

Via de website en e-mailservice heeft De Druglijn de voorbije jaren veel geïnvesteerd in haar online-aanbod. De bezoekersaantallen van de site en het aantal beantwoorde e-mails illustreren dat die inspanningen hun effect niet missen. In 2007 zetten we de online-koers verder. Inpikkend op de toenemende aandacht voor vroeginterventie (zie ook p.11 en 12) werkte De DrugLijn aan een aanbod van onlinetests die gebruikers toelaten om de risico's van hun eigen middelengebruik in te schatten. Ervaringen in het buitenland tonen aan dat dergelijke zogeheten e-SBI (electronic Screening and Brief Interventions) beloftevolle strategieën zijn als aanzet tot vroegtijdige gedragsverandering. De DrugLijn lijkt goed geplaatst om deze aan te bieden. De lijn heeft immers een traditie in drempelverlagend werken: ze biedt steevast anonimiteit, beschikt reeds over een uitgebreid aanbod via het internet, kan een antwoord op maat bieden en heeft veel ervaring in het doorverwijzen naar de hulpverlening. De onlinetests zijn gebundeld onder de noemer 'Hoeveel is te veel' en ondergebracht in een nieuwe website met dezelfde naam. Concreet biedt www.hoeveelisteveel.be acht zogeheten zelftests: over cannabis, alcohol, speed, cocaïne, XTC, slaap- en kalmeringsmiddelen, gokken en internet. Deze testen bestaan telkens uit tien tot twintig meerkeuzevragen, die op enkele minuten tijd kunnen worden ingevuld. Snel, anoniem en gewoon vanachter de eigen pc thuis. De gebruiker krijgt onmiddellijk een eerste evaluatie van zijn gebruik, een beknopt advies en de kans om De DrugLijn te contacteren en dieper op dat advies in te gaan. Niet enkel gebruikers, maar ook eerstelijnshulpverleners zijn een doelgroep van 'Hoeveel is te veel'. Wanneer een cliënt bij hen komt met vragen over het eigen middelengebruik, kunnen ze bijvoorbeeld samen de test overlopen. Het gebruik wordt meer bespreekbaar, er kan samen gezocht worden naar een oplossing, een gepast doorverwijsadres,... De DrugLijn werkte voor dit project samen met de Nederlandse organisatie Jellinek. Een interne evaluatie, een tevredenheidsmeting en rapportering over het aantal gebruikers zal midden 2008 gebeuren.

www.hoeveelisteveel.be

... en een filmpje over kinderen & alcohol

De DrugLijn lanceerde in 2007 het spotje 'Alcohol proeven' en speelde hiermee in op dé vraag die heel wat ouders zich stellen: vanaf welke leeftijd mag ik mijn kind alcohol laten proeven of drinken? Het filmpje maakt duidelijk dat het gebruik van alcohol door kinderen best zolang mogelijk uitgesteld wordt. Alcohol is immers schadelijk voor zowel de lichamelijke als de geestelijke ontwikkeling.

www.druglijn.be/info_drugs/veelgevraagd/proeven.html



Opleiding vrijwilligers nieuwe aanpak

De DrugLijn rekent voor een deel van haar telefoon- en e-mailbeantwoording op de geëngageerde inzet van vrijwilligers. Jaarlijks gaat er een opleiding voor nieuwe vrijwilligers door. Naast een aantal meer theoretische vormingen ligt de nadruk daarbij vooral op stages en het inwerken in de praktijk van de beantwoording. Al bij al volgen nieuwe vrijwilligers een vrij intensief traject voor ze ook echt aan de slag gaan. In het voorbije jaar is beslist om de vorming over een andere boeg te gooien. DrugLijnvrijwilligers kunnen nu inpikken op een aantal sessies van de driedaagse basisvorming die VAD aan beginnende hulpverleners aanbiedt. De DrugLijnstaf verzorgt vervolgens een aantal extra vormingen die aansluiten bij de specifieke aspecten van de DrugLijnwerking. De eerste vrijwilligersopleiding waarbij voor deze nieuwe aanpak gekozen werd, is inmiddels achter de rug en werd positief geëvalueerd. In de nieuwe formule kunnen kleinere groepjes van nieuwe vrijwilligers opgegeleid worden, wat meteen een meer persoonlijke omkadering mogelijk maakt.

Jaarcijfers over De DrugLijn vindt u op www.druglijn.be.

Over de grenzen heen



VAD maakt als Vlaamse organisatie deel uit van Belgische en Europese netwerken rond middelengebruik. Hieronder leest u hoe VAD zich binnen deze ruimere context beweegt.

Nationaal Alcohol Actieplan

VAD werkte in 2007 als expert mee aan het Nationaal Alcohol Actieplan (NAAP), een actieplan waarin zowel gemeenschappen en gewesten als de federale overheid de krachten bundelen met de bedoeling het gezondheidsniveau van de Belgische bevolking te verhogen. Het NAAP baseert zich hierbij op de internationale aanbevelingen van de Wereldgezondheidsorganisatie en de Europese Unie betreffende effectieve beleidsmaatregelen om alcoholgerelateerde schade te voorkomen en te beperken.

VAD, FEDITO WALLONNE en FEDITO BRUXELLOISE

2007 was het eerste volle werkingsjaar van een samenwerkingsverband tussen VAD, FEDITO Wallonne en FEDITO Bruxelloise, de drie koepelorganisaties inzake alcohol- en drugproblemen in België. Startsein tot deze samenwerking werd in juli 2006 gegeven door de toenmalige minister van Sociale Zaken en Volksgezondheid Rudy Demotte, die het Fonds ter Bestrijding van Verslavingen oprichtte. Het fonds ondersteunt projecten die gericht zijn op voorlichting, vermindering van de vraag naar verslavende producten, beperking van risico's, bekendmaking van de bestaande regelgeving en bevordering van medische en psychosociale zorg. De drie koepelorganisaties werd gevraagd een federale vzw op te richten om jaarlijks een campagne vorm te geven. Deze vzw opereerde in 2007 onder de voorlopige naam Info@D vzw (thans iDA vzw). Dit eerste werkingsjaar stond in het teken van de voorbereiding van de nationale en multimediale informatiecampagne 'Alcohol en andere drugs. De feiten en de fabels', met als lanceringsdatum eind januari 2008.

www.druglijn.be

EMCDDA, informatiedraaischijf

In Lissabon bevindt zich het Europees Waarnemingscentrum voor Drugs en Drugverslaving (EWDD, European Monitoring Center for Drugs and Drug Addiction – EMCDDA). Dat krijgt via de zogeheten focal points druggerelateerde informatie uit de verschillende EU-lidstaten doorgespeeld. Alle focal points samen vormen het Europese Reitox-netwerk (Réseau Européen d'information sur les drogues et les toxicomanies). Het Belgische focal point is het Wetenschappelijk Instituut voor Volksgezondheid (WIV). Daarnaast zijn er vier subfocal points, die de gewesten of gemeenschappen vertegenwoordigen. VAD is het Vlaamse subfocal point. Het WIV vormt samen met de vier subfocal points het Belgian Information Reitox Network (BIRN).

Als Vlaams subfocal point verzamelt VAD informatie voor het 'Belgisch Nationaal Rapport over drugs'. Dat geeft jaarlijks een overzicht van de drugsituatie in België. Het schetst de politieke, juridische en financiële krijtlijnen waarbinnen het druggebeuren in België plaatsvindt. Evoluties in de drugmarkt, druggerelateerde gezondheidsaspecten en de prevalentie van druggebruik worden belicht, net zoals de verschillende preventie- en hulpverleningsinitiatieven. Elk jaar staat



een aantal specifieke topics in de schijnwerpers. In 2007 waren dit druggerelateerde overheidsuitgaven, kwetsbare groepen bij jongeren en druggerelateerd onderzoek in Europa. VAD nam, net als de voorbije jaren, ook een actieve rol op in het Early Warning System (EWS), een systeem voor een snelle uitwisseling van informatie over de productie, de handel, het gebruik en de risico's van nieuwe drugs en middelengerelateerde trends. De informatie wordt verzameld via De DrugLijn, de hulpverlening, het WIV, het EMCDDA,… De gegevens worden in de mate van het mogelijke gecheckt en vervolgens verwerkt in een EWS-brief die we naar relevante partners sturen, voornamelijk hulpverleningscentra, preventie-, spoedgevallendiensten en overheid. In 2007 verstuurden we vijf EWS-berichten. Het betrof voornamelijk informatie over vervuilde cannabis, hoog gedosseerde XTC-tabletten, misbruik van GBL-houdende middelen, verontreinigde cocaïne en Original 69. Sommige berichten, zoals die over cannabis, cocaïne en XTC zijn ook naar de EWS-uitgaanssector doorgestuurd.

www.emcdda.europa.eu

Building Capacity Project

Met het Building Capacity Project – met 31 landenpartners en tien Europese organisaties – timmert Europa aan de deskundigheid in de aanpak van de alcoholproblematiek in de verschillende landen. De belangrijkste te verwachten resultaten zijn een levendig alcoholbeleidsnetwerk, een inventaris van ervaringen, best practices en infrastructuren én een versterkte capaciteit van de EU-landen om beleidsmatige interventies rond alcohol te realiseren.

www.ias.org.uk/buildingcapacity/index.html

Alcoholpreventiecampagnes gestroomlijnd

Samen met partners uit het Verenigd Koninkrijk (Alcohol Concern), Duitsland (Diakonisches Werk Baden), Oostenrijk (Ludwig-Boltzmann-Institut für Suchtforschug), Slovenië (Public Health Institute Kranj) en Italië (Instituto Superiore di Sanita) ontwikkelt VAD een model voor effectieve preventie van alcoholproblemen. Doelgroepgerichte boodschappen en het inschakelen van campagnes binnen een lokaal alcoholbeleid(splan) zijn de sleutelideeën. Het Europese project, dat de naam 'ECAT – to Empower the Community in response to Alcohol Threats' draagt, startte in 2006. VAD is hoofdpartner. In 2007 werden guidelines voor het voeren van campagnes uitgewerkt. Het eerste door de ECAT-partners gereviewde rapport is klaar, met daarin de resultaten van een uitgebreide literatuurstudie over beproefde alcoholpreventiecampagnes, een methode voor quick-scan-analyse op lokaal vlak, aanzetten om de analyseresultaten te vertalen in een lokale alcoholpreventiecampagne en instrumenten om de lokale projecten te evalueren. In 2008 vindt in elk deelnemend ECAT-land een lokaal proefproject plaats. Midden 2008 worden de resultaten geëvalueerd. Op basis daarvan wordt de definitieve ECAT-publicatie uitgewerkt en gepubliceerd. In oktober 2008 vindt een afsluitende Europese ECAT-conferentie plaats in Brussel. Het Vlaamse ECAT-project loopt in Oostende.

Alcohol en drugs. Bel erover

De DrugLijn is reeds meer dan tien jaar actief lid van FESAT, de Europese koepelorganisatie van alcohol- en drughulplijnen. Onder de noemer 'Taking a Call on Cannabis – Drug Helplines Response' organiseerde FESAT in oktober 2007 een conferentie in Lissabon. Via de vertegenwoordiging in het bestuur van de organisatie was De DrugLijn betrokken bij de samenstelling van het programma. Ter plaatse modereerde De DrugLijn een workshop en verzorgde ze een presentatie over haar e-mailservice.

www.fesat.org



Alcohol en drugs. Lees erover

In september 2007 organiseerde VAD, als Elisad-lid (European Association of Libraries and Information Services on Alcohol and other Drugs) de internationale conferentie 'Addictions information in the Google era: dealing with challenges'. 37 deelnemers uit veertien landen verdiepten zich gedurende drie dagen in de uitdagingen van vakbibliotheken in het Google-tijdperk. Ze spijkerden hun vakkennis bij door presentaties en workshops over bibliotheekwerk en alcohol- en drugproblemen bij te wonen. Nieuwe leden brachten presentaties met een voorstelling van hun organisatie. Er werd ook voldoende tijd voorzien voor netwerking en randactiviteiten, met als een van de hoogtepunten een literaire wandeling door Brussel. Uit de evaluatie bleek dat de deelnemers bijzonder tevreden waren over het verloop van de conferentie.

www.elisad.eu

Vroeginterventie voor het voetlicht

In 2007 brachten we vroeginterventie voor het voetlicht. Vroeginterventie is een wetenschappelijk onderbouwde methode om personen met riskant of problematisch middelengebruik tijdig te identificeren, hen te motiveren tot gedragsverandering en hen daarbij te ondersteunen. De achterliggende idee spreekt voor zich: hoe vroeger men ingrijpt, hoe gunstiger het resultaat. De gevolgen op het vlak van gezondheid en andere levensdomeinen zijn, gezien het vroege stadium van detectie, immers doorgaans minder ernstig en dus meer hanteerbaar. Deze innovatieve methode bevindt zich ergens op het continuüm tussen preventie en hulpverlening.

Studiedag in het teken van vroeginterventie

Op woensdag 21 november 2007 verwelkomde VAD voor haar jaarlijkse studiedag 276 personen. Het programma stond volledig in het teken van vroeginterventie en sprak zowel preventiewerkers, hulpverleners als intermediairs in de maatschappelijke sectoren aan (onderwijs, jeugdwerk, bijzondere jeugdzorg, arbeid, welzijnswerk, gezondheidszorg,...). Prof. dr. Bert Aertgeerts, dr. Leo Pas, Marc Tack, prof. dr. Gerard M. Schippers en drs. Heleen Riper bespraken verschillende methodieken en toepassingen in het Nederlandse taalgebied. Bovendien waren er twee gerenommeerde buitenlandse pioniers te gast: prof. em. Nick Heather en dr. Peter Andersson. Nick Heather heeft tal van wetenschappelijke publicaties over vroeginterventie op zijn palmares. Hij gaf ons zijn visie op inhoud, mogelijkheden en beperkingen van vroeginterventie. Peter Anderson, bekend van het recente EU-rapport 'Alcohol in Europe' en als WHO-consultant, richtte de spots op enkele recente effectiviteitsonderzoeken. Daags voordien organiseerde de Vlaamse minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, Steven Vanackere, een persconferentie over het belang en de plaats van vroeginterventie in het Vlaamse middelenbeleid. Deze persconferentie gebeurde in samenwerking met VAD en Domus Medica, de Vlaamse wetenschappelijke koepelorganisatie voor huisartsen die op dat moment de jaarlijkse INEBRIA-conferentie (International Network on Brief Interventions for Alcohol Problems) organiseerde in het Vlaams parlement.

www.vad.be/nieuw/vorming.html
www.inebria.net

Dossier 'Vroeginterventie'

In 2007 was de tijd rijp om de opgedane kennis over vroeginterventie te systematiseren en voor derden bruikbaar te maken in de vorm van een dossier. Het dossier 'Vroeginterventie' focust op het belang van vroeginterventie bij riskant en/of problematisch middelengebruik. Het begrip wordt scherpgesteld en basistools zoals screening, motivatiebevordering en zelfcontrole worden uitgebreid toegelicht. De wetenschappelijke evidentie van deze interventie wordt gestaafd met een literatuuroverzicht over (kosten)effectiviteit van vroegtijdige en kortdurende interventies in verschillende sectoren. Ten slotte brengt het dossier knelpunten en mogelijkheden in kaart om deze methodiek in het werkveld te implementeren.

Vroeginterventie voor jongeren

In samenwerking met vijf regionale hulpverlenende diensten (Ambulante Drugzorg De Spiegel (Asse), Broeders Alexianen-Pathways (Tienen), CGG Eclips-CAT (Gent), VAGGA (Antwerpen) en CAD Limburg) werkt VAD een groepsprogramma vroeginterventie voor jongeren uit. Het is een aanbod gericht op jongeren van middelbareschoolleeftijd met riskant of beginnend problematisch gebruik van alcohol en/of illegale drugs. Het gaat om jongeren die zelf niet gemotiveerd zijn om hun gebruik te veranderen, maar doorverwezen worden door bijvoorbeeld school, ouders, bijzondere jeugdzorg, huisartsen, politie. Via interactieve groepssessies worden zij gemotiveerd om stil te staan bij hun functioneren en de consequenties van hun gebruik. Samenwerking met verwijzers en ouders is een belangrijke voorwaarde voor het welslagen van dit aanbod. De projectpartners bieden dit programma aan in hun regio. Het programma is uitgewerkt in een draaiboek ‘Vroeginterventie door middel van groepswerking met jonge experimenterende en beginnende probleemgebruikers’. De pilootversie van 2007 zal, op basis van de evaluaties bij de vijf projectpartners, bijgestuurd en gepubliceerd worden in 2008. In een volgende fase zal dit vroeginterventieaanbod ruimer geïmplementeerd worden via vormingen en de verspreiding van het draaiboek.

Vroeginterventie & internet

Bij vroeginterventie zijn kennis over het proces van gedragsverandering en vaardigheid in motivationele gespreksvoering cruciaal. Daarom is in 2007, in samenwerking met verschillende partners, gestart met een webbased leertraject voor welzijns- en gezondheidswerkers. Via een internetapplicatie en een daaraan gekoppelde vorming worden zorgverleners vertrouwd gemaakt met theorie én praktijk van gedragsverandering, met vroeginterventie als invalshoek: hoe vroeger men ingrijpt, hoe gunstiger het resultaat.

Voor het vroeginterventie-initiatief ‘Hoeveel is te veel’ (onlinetests die gebruikers toelaten om de risico’s van hun eigen middelengebruik in te schatten) verwijzen we naar p.6.



Maatwerk in preventie en hulpverlening

Over preventie

VAD bouwt samen met preventiewerkers in Vlaanderen een drugpreventiewerking uit. Preventiewerkers werken op hun beurt samen met sleutelfiguren uit verschillende maatschappelijke sectoren (bijvoorbeeld jeugdwerkers, leerkrachten, bedrijfsmedewerkers, huisartsen, CAW- en OCMW-medewerkers, voetbaltrainers, cafébazen, opvoeders). Deze laatsten staan het dichtst bij de uiteindelijke doelgroep (bijvoorbeeld jeugdhuisbezoekers, leerlingen, werknemers) en kunnen inspelen op reële situaties en gebeurtenissen. Zij kunnen preventie integreren in de dagelijkse werking. Dat maakt preventie effectief en efficiënt. VAD zorgt voor ondersteunend materiaal, vorming, consult en afstemming. Binnen deze context is de realisatie van een alcohol- en drugbeleid in verschillende settings (bijvoorbeeld jeugdhuis, school, bedrijf, voorziening bijzondere jeugdzorg, club, sportcentrum, event) een belangrijk meerjarenproces.
Om een Vlaams preventiebeleid te realiseren kan VAD hierbij een beroep doen op verschillende partners: op regionaal vlak is er een twintigtal preventiewerkers alcohol en drugs actief in de Centra Geestelijke Gezondheidszorg (CGG), en op provinciaal vlak zijn er de provinciale preventieplatforms/provinciale coördinatoren. De preventiewerkers CGG en de provinciale coördinatoren ondersteunen op hun beurt de lokale preventiewerkers die meestal op (inter) gemeentelijk/stedelijk niveau werken.

www.vad.be/aanbod/doorverwijzen/cgg-preventiewerkers.html

Over hulpverlening

Vlaanderen kent een heel gamma opvang- en begeleidingsmogelijkheden bij problemen met middelengebruik: van de meest laagdrempelige vormen van zorg tot residentiële hulpverlening. Om tot een coherente aanpak te komen biedt VAD platforms aan voor discussie en overleg, netwerking en informatiedoorstroming. Ervaringen worden uitgewisseld en nieuwe ontwikkelingen (op het vlak van beleid, gebruikspatronen, behandelingsmethoden,...) worden doorgegeven. Standpunten worden geformuleerd en in visieteksten geconcretiseerd.

Over preventie en hulpverlening op maat

We hebben het hier over drank, drugs, pillen en gokken. En over heel verschillende doelgroepen. Vertrekkende van een overkoepelende basisvisie en -kennis is maatwerk cruciaal. VAD hecht dan ook veel belang aan een stevig wetenschappelijk fundament: we ontcijferen cijfers, we onderzoeken literatuur en maken de resultaten daarvan toegankelijk voor derden. Ook evidence based werken en evalueren zijn een must. Lees meer over meten & weten op p.23-27.



Enkele highlights

Sociale economie: welzijnsbevordering of rendementsverhoging?

De sociale economie is een brede waaier van initiatieven waar mensen, die om welke reden dan ook niet in het reguliere arbeidscircuit terechtkunnen, kansen krijgen op een zinvolle dagbesteding, opleiding, tewerkstelling en/of toeleiding naar het reguliere arbeidscircuit. In het circuit van de sociale economie is de alcohol- en drugproblematiek, net zoals in het reguliere circuit, aanwezig. Alleen is de doelgroep er wellicht net iets kwetsbaarder. Situaties zoals te laat komen in de sociale werkplaats, steeds langer uitlopende middagpauzes, op maandagochtend de weekendroes niet van zich af kunnen schudden of de bedrijfsvrachtwagen besturen onder invloed zijn er zeer herkenbaar. Hoe kan de sociale economie omgaan met (de gevolgen van) alcohol- en druggebruik op de werkvloer? Hoe vind je een evenwicht tussen welzijnsbevordering en rendementsverhoging? Om deze hamvragen genuanceerd te kunnen bekijken, organiseerde VAD op 21 juni een forum over een alcohol- en drugbeleid in de sociale economie. Het forum telde ruim 50 geïnteresseerden, zowel uit de sociale economie als uit de alcohol- en drugsector. Marc Tack (CGG Eclips vzw, Gent) situeerde de alcohol- en drugthematiek in de sociale economie, Marie-Claire Lambrechts (VAD) tekende de krachtlijnen van een alcohol- en drugbeleid uit en Geert Staelens (Levanto Klus en Verhuis, Antwerpen) duidde het spanningsveld tussen rendementsverhoging en welzijnsbevordering. Ten slotte was er ook nog een panelgesprek op basis van praktijkervaringen.

Alcohol & werk werkt niet

Voor de sector arbeid ontwikkelde VAD, in samenwerking met twee studenten grafische vormgeving, de affichereeks Alcohol & Werk. Drie affiches maken op een ludieke manier duidelijk dat alcohol & werk … niet werkt.

Of drugtesting op het werk werkt, is een andere kwestie die eveneens al meer dan eens commotie uitlokte. VAD heeft dit topic de voorbije jaren grondig onderzocht en bediscussieerd. In dit kader leverde VAD in 2007 bijdragen aan diverse seminaries, waaronder dat van de European Workplace Drug Testing Society (EWDTS) en dat van de International Council on Alcohol and Addictions (ICAA).

WWW.DRUGSINBEWEGING.BE

Jeugdbewegingen zetten schouders onder drugpreventie

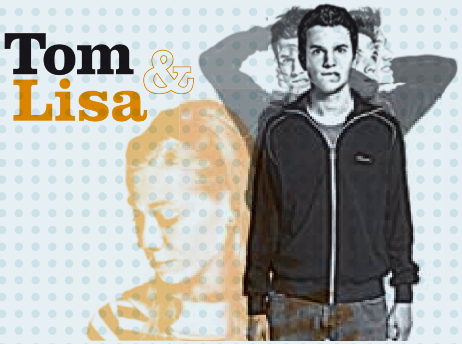
Spelend samenzijn scoort hoog bij de jeugdbewegingen: het draagt bij tot de totale persoonsvorming van kinderen en jongeren. Al spelend doen kinderen en jongeren heel veel ervaringen op. De jeugdbeweging is het oefenterrein bij uitstek voor individuele ontplooiing en sociale bewogenheid. Dit oefenen gaat gepaard met vallen en opstaan, met leren kennen wat het leven biedt. De jeugdbeweging sluit de ogen niet: drugs zijn een realiteit en de keuzes erover worden bewust gemaakt. Visievorming en duidelijke afspraken zijn nodig. Acht koepels van de jeugdgewegingen, preventiewerkers van de Centra Geestelijke Gezondheidszorg en VAD steken dan ook regelmatig de koppen bij elkaar. Om alcohol- en drugpreventie in de werking van de jeugdbewegingen te integreren, lanceerden we in 2007 de inhoudelijk en vormelijk volledig vernieuwde website www.drugsinbeweging.be. De site, die bedoeld is voor de leiding van de jeugdbewegingen, informeert, sensibiliseert en biedt tools om als lokale jeugdbeweging alcohol- en drugpreventie te concretiseren: een stap-voor-stap-uitbouw van een alcohol- en drugbeleid, een crisisplan, tips om alcohol- en drugpreventie waar te maken in de dagelijkse werking, op kamp, tijdens evenementen enzovoort.

De site is bekendgemaakt met een koelkastmagneet. Daarop staan logo en url van 'Drugsinbeweging' en een hele resem woordjes en leestekens. Zo kan de leiding zelf creatieve en speelse zinnen vormen en deze 'achterlaten' op koelkasten, radiatoren en ander 'magnetisch meubilair'. Zo'n doe-element kan het denken en praten over alcohol en drugs in beweging zetten.

www.drugsinbeweging.be

Draaiboek drugbeleid in de bijzondere jeugdzorg

Voor heel wat voorzieningen in de bijzondere jeugdzorg vormde het boek 'Preventie of pretentie' jaren geleden een eerste aanzet om werk te maken van een alcohol- en drugbeleid. Het ideeëngoed van de eerste jaren is sindsdien sterk gegroeid en verfijnd. Het afgelopen jaar bundelden we deze expertise in het nieuwe 'Draaiboek drugbeleid in de bijzondere jeugdzorg'. Het is een praktisch werkinstrument met enerzijds de nodige inhoudelijke achtergrondinformatie en anderzijds concrete werkvormen om een drugbeleid in een voorziening te ontwikkelen.



“Heel veel jongeren maken het wel eens mee. Je lief of een goede vriend gebruikt drugs. En jij krijgt de indruk dat het echt te ver gaat. Je twijfelt. Moet je iets doen, zijn het je zaken wel? Is hij echt verslaafd of beeld je je maar wat in? Hoe kan je erover praten?” Zo begint ‘Maat in de shit’, het verhaal van Tom en Lisa, over vriendschap, relaties en cannabis.
‘Maat in de shit’ is een lespakket om met leerlingen van de tweede graad secundair onderwijs te werken rond cannabis. De invalshoek ‘vriendschap en relaties’ maakt het mogelijk om een brug te slaan tussen werken rond cannabis enerzijds en een bredere aanpak, gericht op het ondersteunen van normen en vaardigheden anderzijds. Het bestaat uit een leerkrachtenhandleiding, leerlingenbrochures, flyers en affiches. Op 28 september vond er een impulsdag ‘Maat in de shit’ plaats, een praktische introductie op het werken met het lespakket, gestoffeerd met exposés over cannabis, de kwetsbaarheid van jongeren en preventie in de klas. In het laatste trimester van 2007 gingen er 568 lespakketten de deur uit. Daarnaast werden er nog eens 878 brochures en 1.250 flyers besteld.

Scholen: samenwerking troef

‘DOS, een Drugbeleid Op School’, is als concept in heel wat Vlaamse scholen ingeburgerd. Door de jaren heen is het, onder andere op basis van best-practice-ervaringen, uitgepuurd en herwerkt. Dit resulteerde in september 2006 in een nieuw draaiboek, dat in 2007 volop verspreid en gebruikt werd. Sinds de lancering gingen er 453 exemplaren de deur uit. Het draaiboek is opgevat als een handleiding ter ondersteuning van scholen bij het uitwerken van een drugbeleid. Een actieve samenwerking tussen directie, leerkrachten, medewerkers van Centra voor Leerlingenbegeleiding, gezondheidscoördinatoren, preventiewerkers en natuurlijk ook de leerlingen zelf is van groot belang.
Om te weten te komen hoe leerlingen denken over alcohol, drugs en het schoolbeleid daarover, organiseren we in principe jaarlijks een bevraging in het secundair onderwijs. In 2007 herwerkten we de methodiek, om vanaf 2008 met een vernieuwde blik de leerlingenbevraging te kunnen organiseren.
Samen met CGG Eclips vzw (deelwerking CAT-Preventiehuis), Sensoa, Jeugd & seksualiteit, CAW Artvelde (deelwerking Preventieteam & JAC Gent) en de provincie Oost-Vlaanderen (dienst Gezondheid) bracht VAD het didactische pakket STXC uit: het biedt leerkrachten (en ook anderen die met jongeren werken) achtergrondinformatie, methodieken en tips om met 14-18-jarigen rond seksueel gedrag, alcohol en andere drugs te werken, en dit vanuit een niet-problematische invalshoek.
Samen met het CAT-Infopunt (deelwerking CGG Eclips vzw) werkten we aan het lespakket ‘Maat in de shit’, een bestseller, zo bleek uit de cijfers (zie kadertekst).

De samenwerking met het hoger onderwijs stond in 2007 vooral in het teken van een grootschalig onderzoek naar middelengebruik bij studenten, een samenwerking tussen VAD, de Universiteit Antwerpen (UA), Sociaal Overleg Drugs Antwerpen (SODA) en VAGGA. Het startte in 2005, de resultaten zijn kenbaar gemaakt in 2006 en uiteindelijk resulteerde dit in 2007 in de co-publicatie UA-VAD ‘In hogere sferen. Een onderzoek naar het middelengebruik bij Antwerpse studenten’. Als belangrijkste conclusie noteren we dat een dramatisch beeld over studenten en drugs geen steek houdt, maar dat, omwille van risicoverhogend gedrag bij studenten, een beleidsmatige preventieve aanpak aangewezen is. De onderzoeksresultaten leggen een stevige basis voor het uitwerken van enkele krachtlijnen op het vlak van preventie en hulpverlening. Naast omgevingsgerichte maatregelen ligt de klemtoon op informatieverstrekking en vroeginterventie.

Naast boeken, video's, spelmateriaal en lespakketten over drugs nu ook theatervoorstellingen geïnventariseerd

Op vraag van verschillende maatschappelijke sectoren (jeugdwerk, onderwijs, welzijn) inventariseert VAD al enkele jaren boeken, video's, spelmateriaal en lespakketten over alcohol en andere drugs voor jongeren. In 2007 brachten we een update van de inventaris uit, met theatervoorstellingen als extra topic. Per materiaal is er een fiche met inhoudelijke, methodische en praktische informatie. Het materiaal is een opstapje naar het spreken en leren over drugs.

Iedereen feest!

Wekelijks zorgen tal van organisatoren voor een bruisend uitgaansleven in Vlaanderen. Op heel wat plaatsen kan je terecht voor een feestje, fuif of clubavond. In de zomer komen daar de festivals nog bij. Ook bijvoorbeeld thuis en bij vrienden worden tal van feestmomenten gecreëerd. Kortom, iedereen feest wel eens. Vaak worden er flessen gekraakt. Soms gaat het feesten gepaard met het gebruik van illegale middelen. VAD biedt de feestvierders, vanuit een perspectief van welzijn en gezondheid, informatie op maat.

Voor feestorganisatoren en preventiewerkers

Om de toenemende vraag van zowel feestorganisatoren als preventiewerkers te beantwoorden bracht VAD in 2007 het dossier 'Veilig Feesten' uit. Voor wie zich in de materie wil verdiepen, is er theoretische achtergrondinformatie. Voor wie meteen aan de slag wil, zijn er praktische richtlijnen. Die verschillen naargelang de grootte van het evenement. Uit het dossier 'Veilig Feesten' zijn twee brochures gedestilleerd: de 'Partywise-Feestwijzer' en de 'Feestwijzer voor het Jeugdwerk'. Daarin worden de volgende thema's belicht: samenwerking tussen organisatoren en lokale overheden, het creëren van een gezonde en veilige locatie, het communiceren van preventieboodschappen, verantwoord schenken, omgaan met illegale drugs, eerste hulp en de uitbouw van een alcohol- en drugbeleid.

www.partywise.be



'I Love Techno' is sinds jaar en dag een gedreven Partywisepartner, of beter: -friend. 'I love Techno' informeert zijn publiek over veilig en gezond uitgaan, en dus ook over (de risico's van) drugs. Dit vertaalt zich in concrete acties zoals gratis waterverstrekking, klimaatbeheersing en andere gezondheidsmaatregelen, het barpersoneel duidelijk briefen over hoe ze kunnen inspelen op feestgangers die te veel drank of drugs op hebben, het verspreiden van Partywise-affiches, het uitdelen van stickers met partytips, het vertonen van de Partywise videospot enzovoort.

Voor het dancepubliek

Voorts is er, op maat van het dancepubliek en zijn organisatoren, het Partywisepreventieproject. Met nuttige tips in een universeel herkenbare pictogrammentaal informeert en sensibiliseert 'Partywise' het dancepubliek en zijn organisatoren over veilig en gezond uitgaan & drugs. Sinds de start in 2003 heeft 'Partywise' amper stilgezeten. De site www.partywise.be bevat dagelijks nieuwe informatie, de e-nieuwsbrief slaat aan en de contacten in het netwerk van uitgaanders, uitbaters en preventiewerkers draaien. In het najaar van 2007, aan de vooravond van het grote dance event 'I Love Techno' (zie kadertekst), stond een nieuwe Partywisecampagne in de startblokken: 'Partyfriends', over vriendschap en uitgaan. Want uitgaan doe je nooit alleen. 'Partyfriends' wil duidelijk maken dat je samen met je vrienden problemen met drank, drugs en pillen een stap voor kan zijn. Om aan zinvolle preventie te doen, hoef je heus geen expert te zijn. We weten dat jonge mensen veel om hun vrienden geven. Je kan dus zelf én als vriend heel wat problemen voorkomen: 'Zorg goed voor jezelf én keep an i on your friends' vatten de campagne samen. De Partyfriendspagina's zijn bereikbaar via de portaalsite www.partywise.be. 'Partywise' wil dat de campagne zoveel mogelijk gedragen wordt door de uitgaanders zelf. De site bevat dan ook een interactief luik waar men een partyfoto van zichzelf en vrienden kan posten, met een bijhorende slogan. Zoiets werkt aanstekelijk en sluit perfect aan bij de community feel die het uitgaansleven typeert. Nieuw is ook dat men bij Partywise voortaan terechtkan met persoonlijke vragen over drank, drugs en pillen. In samenwerking met De DrugLijn kan men online en volledig anoniem zijn vraag doormailen. En omdat veilig en gezond uitgaan iets is waar je met vrienden samen aan werkt, kan natuurlijk een MySpace niet ontbreken. Heel wat partyheads, DJ's, bekende clubs, events en artiesten uitten al hun sympathie door partyfriends te worden via www.myspace.com/partywisefriends. Zo bouwt Partywise aan een netwerk van mensen die graag veilig en gezond uitgaan.

www.partywise.be

Onder de noemer 'Alcohol. Bekijk het eens nuchter' zijn door de jaren heen verschillende campagnes ontwikkeld. Elke campagne richt zich tot een specifieke doelgroep:

- 'A Cool World', voor 10- tot 15-jarigen
- 'Gratis Drank', voor 16- tot 25-jarigen
- 'Boodschap in een fles', voor volwassenen
- 'Als je ouders drinken…', voor kinderen van ouders met een alcoholprobleem
- 'Als je partner drinkt…', voor partners van probleemdrinkers

En in voorbereiding: 'Feest!', voor steden en gemeenten, én voor alle feestvierders.

Voor steden en gemeenten en voor iedereen die graag feest

Ten slotte waren we in 2007 volop bezig met de voorbereiding van 'Feest!', een website voor steden en gemeenten. Die zal richtlijnen en tips bevatten om het feest zo fijn en de overlast zo klein mogelijk te maken. Er is ook een site aan gekoppeld met tips voor iedereen die graag feest én gezond wil blijven. Mascotte is telkens de Roze Olifant, boegbeeld van www.bekijkheteensnuchter.be (zie kadertekst). Met 'Feest!' zullen de Roze Olifant en bijbehorende portaalsite in 2008 meer zichtbaarheid krijgen.

www.bekijkheteensnuchter.be

Echo uit de sportsector

Onze werking in de sportsector spitst zich toe op informatieverstrekking en adviesverlening, eerder dan op het implementeren van een alcohol- en drugbeleid. Dit is beslist op basis van de resultaten van een nodenbevraging in de sector in 2006.

In 2007 leverden we een redactionele bijdrage over alcohol & sport voor 'Echo', het tijdschrift van de Vlaamse Sportfederatie (VSF). Dat artikel verwees onder andere naar www.boodschapineenfles.be. Deze site maakt deel uit van de campagne 'Alcohol. Bekijk het eens nuchter' (zie kadertekst), en bevat een apart luik voor sporters.

www.boodschapineenfles.be

Naar een alcohol- en drugbeleid in gevangenissen

Een alcohol- en drugbeleid op maat van gevangenissen is een complex proces, zo blijkt onder meer uit een pilootproject in de gevangenis van Brugge. In 2007 werden de oorspronkelijke doelstellingen – onder andere de publicatie van een draaiboek – bijgesteld. Het samenstellen van een ondersteuningsmap 'Uitwerken van een alcohol- en drugbeleid', een bundeling van de opgedane ervaring, bleek wel een haalbare kaart. Daarnaast ging, als eerste stap naar een alcohol- en drugbeleid in het gevangeniswezen, in 2007 een multidisciplinaire vorming door in de gevangenis van Antwerpen, Gent, Hasselt en Leuven. Dit gebeurde in samenwerking met de CGG-preventiewerkers.

Als je partner drinkt...

'Als je partner drinkt...', eveneens een campagne van 'Alcohol. Bekijk het eens nuchter' (zie kadertekst p.19), startte eind 2006, in nauwe samenwerking met CGG Eclips vzw-deelwerking CAT. In 2007 zorgden we, onder andere via vormingen, voor een ruime bekendmaking van het thema en voor een goede verspreiding van het materiaal: in 2007 gingen 1.232 zelfhulpboekjes 'Als je partner drinkt...' en 1.204 brochures 'Boodschap in een fles voor partners' de deur uit.

www.boodschapineenfles.be





Als je ouders drinken...

Kinderen van ouders met een alcoholprobleem vormen een specifieke doelgroep binnen de preventie van alcohol- en drugproblemen. De werkgroep KOAP (Kinderen van Ouders met een Alcoholprobleem) werkt naar deze kinderen toe, onder andere door de Bekijkheteensnuchtercampagne 'Als je ouders drinken...' (zie kadertekst p.19) levendig te houden. KOAP werkt vaak samen met de stuurgroep KOPP Vlaanderen (Kinderen van Ouders met Psychiatrische Problemen). In 2007 is er, in de context van deze campagne, een zelfhulpboekje voorbereid dat in 2008 gepubliceerd zal worden. VAD ondersteunde in 2007 de projecten met kinderen van ouders met een afhankelijkheidsprobleem die in het kader van het Fonds ter Bestrijding van Verslavingen werden uitgevoerd in Pittem, Roeselare, Gent, Antwerpen en Menen.

www.alsjeoudersdrinken.be

Werkwijze®-vormingsaanbod

Vormingen zijn van vitaal belang om kennis en vaardigheden over te brengen en te trainen, en zo op ruime schaal een kwaliteitsvolle aanpak van de alcohol- en drugthematiek te bewerkstelligen. VAD investeert dan ook heel wat tijd en knowhow in Werkwijze®, het vormingsaanbod over alcohol en drugs. De kwaliteit van het vormingsaanbod wordt gegarandeerd door de inbreng van vele ervaren en deskundige medewerkers uit de alcohol- en drugsector en aanbelangende sectoren. De vormingen worden samen met de lesgevers voorbereid, met aandacht voor de evidence based onderbouwing ervan.

Werkwijze®-preventie

Werkwijze®-preventie is in meerdere opzichten veelzijdig. Het aanbod is bestemd voor diverse doelgroepen, meer bepaald voor zowel beginnende als ervaren preventiewerkers en sleutelfiguren in de maatschappelijke sectoren. De vormingen worden twee keer per jaar bekend gemaakt via de Werkwijze®-brochure en zijn permanent te raadplegen op de VAD-website. De thema's zijn uiteenlopend. In 2007 spitsten de vormingen zich onder andere toe op coaching van organisaties bij de ontwikkeling van een alcohol- en drugbeleid, de samenwerking met diverse partners binnen een lokaal overleg, het adviseren van ouders met vragen over drugs, voordrachten geven over het drugthema, een alcohol- en drugbeleid binnen beschut wonen, motivationele gespreksvoering, informatie over psychoactieve medicatie, thuisloosheid en problematisch middelengebruik, en justitiële begeleiding.

Werkwijze®-preventie programmeerde, net zoals de voorbije jaren, ook in 2007 een meerdaagse basisvorming voor beginnende preventiewerkers. Daarbij kwamen de volgende thema's aan bod: visie op gebruik en misbruik, visie op preventie, veranderingsmodellen, lokaal beleid, netwerkontwikkeling, werken met productinformatie, omgaan met vragen, evaluatie en planmatig werken.

Daarnaast wordt er ook op maat gewerkt. Hoog op de Werkwijze®-agenda stonden de talrijke vormingen over de ontwikkeling en implementatie van een alcohol- en drugbeleid in verschillende sectoren zoals arbeid, onderwijs en welzijnswerk.

Aan elke vorming is, in het licht van bijsturing van het aanbod, een evaluatie gekoppeld.

Werkwijze®-hulpverlening

Ook voor hulpverleners is er elk jaar een ruim Werkwijze®-vormingsaanbod. Nieuw was een namiddagseminarie op 2 oktober, waar Anke Coomans, muziektherapeute bij de PK Broeders Alexianen, uitlegde hoe muziek(therapie) voor cliënten met een afhankelijkheidsprobleem een helend instrument kan zijn. Op 6 en 13 december vond, eveneens voor de eerste keer, de tweedaagse vorming 'Hoe omgaan met problematisch alcoholgebruik binnen een niet-gespecialiseerde setting?' plaats. Hulpverleners uit de niet-categoriale alcohol- en drugsector (bijvoorbeeld Psychiatrische Afdeling van een Algemeen Ziekenhuis, psychiatrische thuiszorg, CGG, OCMW

en CAW) kregen er informatie over motiverende gespreksvoering, het hulpverleningsaanbod in Vlaanderen en hoe om te gaan met de afhankelijkheidsproblematiek in een niet-categoriale setting. Het boek ‘Hulpverlening bij problematisch alcoholgebruik’ diende als leidraad en naslagwerk. Een derde primeur was de master class ‘Impulsiviteit en zelfcontrole’. Die vond plaats op 7 december en telde 43 deelnemers, allemaal ervaren alcohol- en drughulpverleners. Recente ontwikkelingen op het gebied van onderzoek en behandeling werden toegelicht en er werd een aanzet tot vernieuwing in het behandelaanbod gegeven. In concreto focuste het programma op neurocognitieve onderzoeksbevindingen bij impulsiviteit en het behandelmodel van de dialectische gedragstherapie.

www.vad.be/aanbod/vorming/index.html

Verslavingsgeneeskunde

Vlaanderen kent een heel gamma van opvang- en begeleidingsmogelijkheden bij problemen met middelengebruik: een continuüm van de meest laagdrempelige vormen van zorg tot residentiële hulpverlening. Ook al bestaat er niet zoiets als een alles overkoepelende ‘verslavingsgeneeskunde’ – het is bijvoorbeeld geen aparte opleiding of specialisatie -, toch tracht VAD een en ander op elkaar af te stemmen. Zo wordt onder andere op het Forum Verslavingsgeneeskunde kennis uitgewisseld en expertise opgebouwd, met oog voor de link tussen drugafhankelijkheid, algemene geneeskunde en psychiatrie. In 2007 stond ADHD hoog op de agenda, evenals – in samenwerking met het Belgisch Instituut voor Verkeersveiligheid – rijgeschiktheid en middelengebruik, en de verantwoordelijkheid van de arts in deze. Een werkgroep van het Forum werkt ondertussen verder aan een functieprofiel van verslavingsartsen, als basis voor een statuut en erkenning van deze specifieke vorm van hulpverlening.

U las het reeds in dit jaarverslag: kennis van zaken is een must: geen effectieve preventie, vroeginterventie, hulpverlening, informatieverstrekking, beleidsvorming, vorming,... zonder een stevig wetenschappelijk fundament. Dit betekent dat we onderzoeken opstarten, voortzetten en stimuleren. We ontcijferen cijfers, we onderzoeken literatuur en we maken de resultaten ervan toegankelijk voor derden. We onderbouwen sensibiliseringsprojecten zoals 'Alcohol. Bekijk het eens nuchter' en 'Partywise'. We hechten veel belang aan evaluaties en kwaliteitszorg.

Enkele highlights

Ginger: preventieactiviteiten in kaart gebracht

Sinds 1996 registreert VAD via het computerprogramma Ginger alcohol- en drugpreventieactiviteiten in Vlaanderen. Dit geïnformatiseerde registratiesysteem maakt het mogelijk dat preventiewerkers hun uitgevoerde preventieactiviteiten rond alcohol en andere drugs aan de hand van een aantal standaardvariabelen registreren. VAD bundelt de data op Vlaams niveau en beschrijft de resultaten in een jaarlijks monitoringrapport. Op die manier geeft Ginger een kijk op de spreiding van preventieactiviteiten binnen de sectoren en regio's en op de aard van de gevoerde activiteiten (vorming, overleg of consult). Op basis van de resultaten kunnen de registratoren vervolgens hun eigen werking richting geven. Ginger is eveneens een instrument voor evaluatie van de eigen werking. Verder is Ginger ook een informatiebron voor het Vlaamse gezondheidsbeleid. Het jaarlijkse Gingerrapport beschrijft welke alcohol- en drugpreventieactiviteiten er plaatsvonden en met wie. Vervolgens beschrijft het de in het oog springende evoluties. Het laatste monitoringrapport is gebaseerd op 5.312 correct geregistreerde preventieactiviteiten afkomstig van 66 preventieactoren. Zoals de traditie het wil, is ook dit jaar de onderwijssector de sterkst bereikte sector op het gebied van de preventie van alcohol en andere drugs. In tegenstelling tot de voorgaande jaren is het dit jaar de gezondheidssector die de tweede plaats inneemt en op die manier de intersectorale samenwerking van deze plaats verdringt. Met een aandeel van 34,6% van alle geregistreerde preventieactiviteiten in Vlaanderen heeft de gezondheidssector zelfs haar hoogste punt bereikt sinds de start van de Gingerregistratie. Verder valt op dat zowel de sector overheid als de sector politie en justitie een heropleving kenden en qua geregistreerde activiteiten terug op het niveau van enkele jaren geleden komen.

Om Ginger bekend te maken en te implementeren, organiseerden we een vorming op maat en verstuurden we in 2007 twee nieuwsbrieven naar een tachtigtal Gingerregistratoren.

In de Gingertoekomst staan grootse veranderingen op til. Ginger wordt grondig herdacht en herwerkt. Een nieuw registratieprogramma zal een beter overzicht geven over het bereik van de doelgroep, de gebruikte materialen, de evaluatie. Het wordt een toepassing via het internet.

De nieuwe versie zal vanaf 2008 proefdraaien en eind 2008 algemeen verspreid worden, waarna in alle provincies vormingen volgen over het nieuwe Gingerprogramma.

Alcohol en andere drugs: een genuanceerde kijk

We leven in een 'drug taking society': alcohol en drugs zijn een realiteit. Bovendien is het een feit dat alcohol en drugs gezondheids- en welzijnsrisico's met zich meebrengen. In 2007 verzamelden we cijfers van 2005 en 2006 over alcohol, illegale drugs, psychoactieve medicatie en gokken. We bekeken die vanuit verschillende invalshoeken: vraag en aanbod van middelen, consumptie, gevolgen van problematisch middelengebruik, hulpvraag, confrontatie met justitie, preventie,… De resultaten publiceren we in 2008.

Alcohol geldt als probleem nummer één. België telt naar schatting 500.000 probleemdrinkers. Zo'n 180.000 kinderen en 300.000 partners van probleemdrinkers worden geconfronteerd met de gevolgen van alcoholmisbruik (familiaal geweld, relatieproblemen,...). Onmiskenbaar zijn er eveneens alcoholgerelateerde problemen op het werk, in het verkeer,... En ook bij jongeren is alcoholmisbruik een aandachtspunt, omwille van een aantal riskante drinkgewoontes zoals binge drinking en de jonge leeftijd waarop alcohol wordt gedronken. VAD vestigt dan ook al jarenlang de aandacht op alcohol, en hoe er verantwoord mee omgaan.

Vergeleken met alcohol gebruiken minder mensen illegale drugs. De problemen zijn, mede omwille van de illegaliteit, echter complexer. Om de problematiek in zijn globaliteit te schetsten, publiceerde prof. em. dr. Casselman samen met VAD en uitgeverij UGA het boek 'Illegale drugs. Multidimensionaal bekeken'. Het bevat bijdragen van een brede waaier van deskundigen die allen hun sporen hebben verdiend vanuit zeer verschillende, maar complementaire, professionele benaderingen. Dit boek is in de eerste plaats bedoeld voor professionelen die niet exclusief maar wel regelmatig in contact komen met gebruikers van illegale drugs en voor professionelen die gespecialiseerd zijn in een deelgebied van de drugproblematiek.

Dossiers: resultaten van literatuuronderzoek

Jaarlijks stelt VAD een of meerdere dossiers over middelen of middelengerelateerde topics samen. Deze dossiers zijn literatuurstudies, vaak met een link naar de praktijk van preventie en hulpverlening. In 2007 werd de reeks uitgebreid met het dossier 'Suïcide en middelengebruik' en het dossier 'Vroeginterventie' (zie p.11). De dossiers 'XTC' en 'Pill testing' werden geactualiseerd.

Onderzoekers, praktijkwerkers en beleidsmedewerkers werken samen

Sinds 2003 brengt VAD via het onderzoeksplatform middelengebruik onderzoekers, praktijkwerkers uit de alcohol- en drugsector en vertegenwoordigers van het beleid samen om informatie uit te wisselen en noden en oplossingen op elkaar af te stemmen. Dit platform tracht ook de mogelijkheden te verruimen voor het indienen van (Europese) projecten. Eind 2007 – het vijfde werkjaar – telde het onderzoeksplatform bijna driehonderd leden. In maart, juni en december brachten we een elektronische nieuwsbrief uit. Daarnaast verstuurden we negen nieuwsflashes, ad-hocnummers met informatie die we snel wensten te verspreiden. We berichtten over lopend en afgerond onderzoek, congressen en studiedagen, vorming, onderzoeksnieuws, nieuws uit de praktijk, boekennieuws, thesisnieuws, reviews, beleidsnieuws en buitenlands onderzoek. Op het jaarlijkse platform, dat plaatsvond op 8 oktober 2007 brachten we een dertigtal geïnteresseerde leden samen rond het thema ‘cannabis en psychose’. Het platform beschikt sinds 2006 over een onlinedatabank met onderzoeksfiches over recent en lopend drugonderzoek. In 2007 werd de databank geactualiseerd. Ze bevat nu 79 onderzoeksfiches (31 nieuwe, 16 geactualiseerde en 32 fiches van afgerond onderzoek).

Opvolging gezondheidsconferentie over tabak, alcohol en drugs

Eind juni werd op initiatief van de Vlaamse minister van Welzijn, Gezondheid en Gezin, Steven Vanackere, een werkgroep opgericht die de opdracht kreeg een actieplan voor te bereiden, ter opvolging van de gezondheidsconferentie over tabak, alcohol en drugs van november 2006. De Vlaamse werkgroep Tabak, Alcohol en Drugs, onder voorzitterschap van dr. Stan Ansoms, is samengesteld uit vertegenwoordigers van het Vlaams Instituut voor Gezondheid en VAD, en telkens een vertegenwoordiger van de preventiewerkers verbonden aan de Centra Geestelijke Gezondheidszorg, de LOGO’s, de provinciale coördinatoren drugs, de Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten en het Steunpunt Algemeen Welzijnswerk/Vlastrov. De werkgroep werkte een aantal voorbereidende documenten uit:

- een overzicht van alle preventieactoren in Vlaanderen;
- een visietekst, op basis van de teksten uit de gezondheidsconferentie;
- een overzicht van het basisaanbod voor evidence-based-preventie in sectoren en op lokaal vlak, gebaseerd op de strategieën die tijdens de gezondheidsconferentie werden besproken.

Dit overzicht vormt het uitgangspunt van het toekomstige Vlaams Actieplan voor tabak, alcohol en drugs.

terug naar inhoud

Meten & weten: de VAD-bibliotheek als vaste waarde

Uit de cijfers blijkt dat in de alcohol- en drugsector velen nog steeds een klassieke bibliotheek prefereren als ze op zoek gaan naar betrouwbare wetenschappelijke informatie.

	2006	2007
Geleverde artikels	356	876
Bezoekers	392	448
Uitleningen	905	1.008
Raadplegingen databanken website	2.545	2.381

De spectaculaire stijging van het aantal geleverde tijdschriftartikels is het gevolg van het online beschikbaar stellen van full-textartikels aan VAD-leden. De daling van het aantal raadplegingen van databanken is vermoedelijk te wijten aan een minder prominente zichtbaarheid op de website van VAD.

De VAD-bibliotheek organiseerde in 2007 een internationale conferentie met als thema de concurrentie van internet (zie p.10).

... en kwaliteitszorg en evaluatie als permanent aandachtspunt

In 2007 werd stevig werk gemaakt van kwaliteitszorg. Meer specifiek werd gefocust op planmatig werken, evidence based werken en evalueren, belangrijke kwaliteitsstandaarden voor preventie en hulpverlening. Informatie rond planmatig werken, evidence based werken en evaluatie werd in 2007 centraal verzameld en gebundeld, een proces dat verdergezet wordt in 2008. Een projectplan werd ontwikkeld voor het systematisch plannen, ontwikkelen en rapporteren van projecten. Dit projectplan omvat ook een implementatie- en een evaluatieplan. Het werd intern proefgedraaid en geëvalueerd: voor alle nieuwe methodieken van 2007 zijn projectplannen opgesteld. Bedoeling is in 2008 de definitieve versie op punt te stellen. Op basis van een nodenbevraging en een literatuuronderzoek in 2007 wordt nu ook samen met preventiewerkers gewerkt rond de ontwikkeling en implementatie van instrumenten voor planmatig werken. Verder werd in 2007 een basistekst rond evidence based werken opgesteld, waarvan de definitieve versie begin 2008 rond zal zijn. De bedoeling van deze tekst is om achtergrondinformatie te bieden rond evidence based werken in de drughulpverlening en -preventie. Ook op het vlak van evaluatie werden zowel intern als extern ondersteuning en advies voorzien. Evaluatie-instrumenten ter ondersteuning van intermediairs werden ontwikkeld voor ‘Drugs in Beweging’, het ‘Draaiboek Drugbeleid Op School’, het ‘Draaiboek drugbeleid in de bijzondere

jeugdzorg', 'Bekijk het eens nuchter' en het 'ECAT-project'. Voor 2008 staat een vorming rond evalueren in de preventiepraktijk gepland, alsook een vorming met betrekking tot het stellen van doelen.

Tot slot, nog enkele cijfers

In 2007 brachten VAD-medewerkers op 25 studiedagen en congressen een presentatie.

We verspreidden 104.042 exemplaren van onze publicaties, met als nieuwe aanwinsten & updates:
brochure Meest gestelde vragen. Stoppen met drank, drugs, pillen of gokken? | brochure Meest gestelde vragen. Iemand steunen bij het stoppen met drank, drugs, pillen en gokken | brochure Meest gestelde vragen. Drugs in cijfers | brochure Meest gestelde vragen. Drugs en de wet | brochure Meest gestelde vragen. Speed | brochure Meest gestelde vragen. Cannabis | brochure Meest gestelde vragen. Cocaïne | jaarverslag VAD/De DrugLijn | naslagwerk Het gebruik van illegale drugs. Multidimensionaal bekeken | flyer Hoeveel is te veel | werkmap Terugvalpreventie | dossier Vroeginterventie | dossier Suïcide en middelengebruik | dossier XTC | dossier Pill testing | dossier Veilig feesten | affiche Partyfriends/Partywise.be | brochure Feestwijzer voor het Jeugdwerk | inventaris preventiemateriaal Jongeren, alcohol en drugs | draaiboek Drugbeleid in de bijzondere jeugdzorg | overzicht publicaties Alcohol- en andere drugpreventie in het onderwijs | onderzoeksrapport In hogere sferen. Een onderzoek naar het middelengebruik bij Antwerpse studenten | syntheserapport Bevraging van de Vlaamse leerlingen in het kader van het Drugbeleid Op School (DOS) 2005-2006 | brochure SXTC | leerkrachtenhandleiding Maat in de shit | brochure Maat in de shit | affiche Maat in de shit | flyer Maat in de shit | affiches Alcohol & Werk | onderzoeksrapport Preventie van alcohol- en andere drugproblemen. Rapport 2006. Monitoring van activiteiten (Ginger)

De websites vad.be, druglijn.be, bekijkheteensnuchter.be, acoolworld.be, gratisdrank.be, boodschapineenfles.be, alsjeoudersdrinken.be, partywise.be en drugsinbeweging.be zorgden samen voor 1.141.325 paginabezoekers. De meest bezochte site was De DrugLijn.

VAD krijgt dagelijks per telefoon, e-mail, post en fax vragen van zowel intermediairs, overheidsmedewerkers en medewerkers uit de alcohol- en drugsector als van het grote publiek. In 2007 behandelden we zo'n 4.368 adviesvragen. Daarnaast kreeg VAD op jaarbasis 117 ad- hocvragen van journalisten. En negen keer stuurden we zelf een persbericht de wereld in.

Colofon

Redactie
Liesbeth Vermeylen, VAD-stafmedewerker

Vormgeving
Fé. soul communication & research NV
www.fe-online.be

Contactgegevens
Vereniging voor Alcohol- en andere Drugproblemen vzw
Vanderlindenstraat 15, 1030 Brussel
T 02 423 03 33 | F 02 423 03 34 | vad@vad.be | www.vad.be

Verantwoordelijke uitgever
Frieda Matthys
Vanderlindenstraat 15, 1030 Brussel

VAD
VERENIGING VOOR ALCOHOL- EN ANDERE DRUGPROBLEMEN vzw

DE DRUGLIJN
078-15-10-20

Links

www.vad.be
www.druglijn.be
www.bekijkheteensnuchter.be
www.acoolworld.be
www.gratisdrank.be
www.boodschapineenfles.be
www.alsjeoudersdrinken.be
www.partywise.be
www.drugsinbeweging.be
www.hoeveelisteveel.be

Terug naar VAD jaarverslag

